

תוכן עניינים

תוכן עניינים	1
מבוא	2
פרק 1 - שורשיה ההיסטוריים של הקומדיה דל'ארטה	3
פרק 2 - מאפייני הקומדיה דל'ארטה: מבנה, סגנון משחק ודמויות	8
פרק 3 - להקת "סקפינו"	15
פרק 4 - אדפטציה מקומית?	20
פרק 5 - סיכום והסקת מסקנות	27
רשימה ביבליוגרפית	28
רשימת תמונות	29

מבוא

עבודה זו תבחן את להקת "סקפינו" הישראלית, המתמחה בקומדיה דל' ארטה, ותבדוק באיזו מידה זוהי אדפטציה מקומית של המסורת העשירה שהתפתחה באירופה. נבדוק כיצד ז'אנר הקומדיה דל' ארטה שואב את שורשיו מראשית התיאטרון המערבי – תיאטרון יווני ורומי, צומח בתקופת הרנסנס וממשיך להתגלגל בשינויי צורה – עד ימינו אנו, גם בישראל.

מבנה העבודה:

פרק 1: שורשים הסטוריים של הקומדיה דל' ארטה והשפעתה על תרבות המערב.

פרק 2: מאפייני הקומדיה דל' ארטה – סגנון משחק, אפיון דמויות, מבנה הסצנרי.

פרק 3: הקומדיה דל' ארטה בישראל כיום - להקת "סקפינו": רקע, צורת התארגנות, הכשרה, הצגות, מימון וקהל.

פרק 4: ניתוח ההצגה "הקמצן לאן" - האם קיימת אדפטציה מקומית ישראלית?

פרק 5: סיכום ומסקנות.

פרק 6: ביבליוגרפיה

פרק 1 - שורשיה ההיסטוריים של הקומדיה דל'ארטה

בפרק זה נבחן את שורשיה ההיסטוריים של הקומדיה דל'ארטה החל מראשית התיאטרון היווני ועד השפעותיה בימינו. למרות הפריסה ההיסטורית הלינארית, לא ניתן להצביע על מקור מסוים אחד

ממנו צמחה הקומדיה דל'ארטה, אלא על השפעות מגוונות של טכניקות וזרמים שהקומדיה שאבה מהם עד להתהוותה הייחודית.

על פי דבורה גילולה בספרה "גם סוקרטס בעננים" ויעקב משען מונטפריורי בספרו "הקומדיה דל'ארטה מארלקינו עד ימינו", ניתן לציין 2 תופעות עיקריות בהקשר של השפעת התיאטרון היווני על הקומדיה דל'ארטה:

1. השימוש במסכה כמוסכמה בימתית.
2. התהלכות הקרנבליות שפתחו את חגיגות הדיוניסיה הגדולה.¹

מסכות

גילולה מסבירה שביוון השימוש במסכה היה מוסכמה תיאטרונית מחייבת, שסימלה באורח חזותי את אומנות ההתחפשות לאחר.²

מתקופה זו לא שרדה אף מסכה. האינפורמציה היחידה מופיעה על ציורי כדים, או חיקויים

מחרס של מסכות תיאטרון. הטענה הנפוצה היא שהמסכות נבנו מבד פשתן או מעץ. כל השחקנים חבשו מסכות. המסכה כיסתה את כל הפנים ותוויה היו קבועים להבעה אחת עם פה פעור. יוצא מכך שהמסכות מנעו אפשרות משחק עם הבעות פנים מגוונות.³

חלק מהמסכות של הקומדיה היוונית יוצאות דופן בדמיון וברב גוניות שלהן, בעיקר המסכות של המקלות, בחלק מהקומדיות, שהיו מסכות של בעלי חיים.⁴

תהלכות קרנבליות

על פי יעקוב משען מונטיפיורי, בספרו "הקומדיה דל'ארטה מארלקינו עד ימינו", בחגיגות הדיוניסיות, בתום טקסי הפולחן היו אנשים עוטים מסכות ויוצאים בתהלכה היתולית,

מהתהלכות הללו נולדה ככל הנראה הקומדיה והיא סיגלה לה את המסכות ונתנה להן מימד אנושי.⁵

גילולה מציינת שבתקופת הפריחה של התיאטרון הרומי, במאות השלישית והשנייה לפנה"ס, התקיימה מחזאות כתובה לצד מופעים דרמטיים אחרים. המחזאות הכתובה הושפעה ממחזאות יוונית, וממנה שרדו בעיקר הקומדיות של פלאוטוס וטרנטיוס. לקומדיות אלו השפעה גדולה על התפתחות התיאטרון ברנסנס האיטלקי. במקביל התקיימו גם מופעים דרמטיים שהיו רומיים במקורם, והתפתחו מצורות מופע מקומיות.

¹ ד. גילולה, גם סוקרטס בעננים, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, 1996 (להלן: גילולה, גם סוקרטס בעננים), ע"מ 9. וגם י. משען מונטיפיורי, הקומדיה דל'ארטה מארלקינו עד ימינו, (תרגום: ג. שילוני). עורך: ש. ליברמן ירושלים: מוסד ביאליק, 2011 (להלן: משען מונטיפיורי, הקומדיה דל'ארטה...), ע"מ 13.

² גילולה, גם סוקרטס בעננים, ע"מ 31.

³ שם, ע"מ 35.

⁴ שם, ע"מ 38.

⁵ משען מונטיפיורי, הקומדיה דל'ארטה..., ע"מ 13.